

## ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด

พ.ศ. ๒๕๕๐

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๓๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๕ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๒ และมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๔ มาตรา ๑๐๕ และมาตรา ๑๑๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ และมาตรา ๕๖ มาตรา ๑๐๒ และมาตรา ๑๐๔ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ ประกอบมติคณะกรรมการการเลือกตั้ง ครั้งที่ ๑๐๐/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนและการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๕๐”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

(๑) ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒

(๒) ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓

(๓) ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓

(๔) ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๓

(๕) ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๔

(๖) ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสืบสวน สอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๕๐

(๗) ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยวิธีการพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๒

(๘) ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยวิธีการพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓

(๙) ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยวิธีการพิจารณาการคัดค้านการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓

(๑๐) ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ ผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๖

(๑๑) ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ ผู้บริหารท้องถิ่น (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๗

(๑๒) ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ ผู้บริหารท้องถิ่น (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

(๑๓) ข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน สอบสวนก่อนประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๖

(๑๔) ข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน สอบสวนก่อนประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๗

(๑๕) ข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน สอบสวนก่อนประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“เลือกตั้ง” หมายความว่า เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภา ท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณี และให้หมายความรวมถึงการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา

“วันเลือกตั้ง” หมายความว่า วันที่กำหนดให้เป็นวันเลือกตั้งตามพระราชกฤษฎีกา ให้มีการเลือกตั้งหรือวันที่ประกาศให้เป็นวันเลือกตั้ง และให้หมายความรวมถึงวันที่กำหนดให้เริ่มการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง

“กฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง” หมายความว่า กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และให้หมายความรวมถึงระเบียบหรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

“ผู้คัดค้าน” หมายความว่า บุคคลผู้มีสิทธิร้องคัดค้านตามกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งว่ามีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง และได้ร้องคัดค้านตามวิธีการที่กำหนดในระเบียบนี้

“คำร้องคัดค้าน” หมายความว่า หนังสือหรือคำคัดค้านของผู้คัดค้านที่ยื่นคัดค้านตามระเบียบนี้ และให้หมายความรวมถึงคำร้องเรียนตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

“ผู้ถูกคัดค้าน” หมายความว่า บุคคลที่ถูกคัดค้านว่าเป็นผู้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง

“เรื่องคัดค้าน” หมายความว่า เรื่องที่มีการกล่าวหาในคำร้องคัดค้านที่รับไว้พิจารณา หรือเรื่องที่ดำเนินการสืบสวนสอบสวนโดยไม่มีผู้คัดค้าน

“ผู้สมัคร” หมายความว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาและผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

“การสืบสวนสอบสวน” หมายความว่า การแสวงหาหรือการรวบรวมข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายตามระเบียบนี้ ซึ่งได้ทำไปเกี่ยวกับการกระทำที่ถูกคัดค้าน เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือไม่

“คณะอนุกรรมการวินิจฉัย” หมายความว่า คณะอนุกรรมการวินิจฉัยเรื่องคัดค้าน และปัญหาหรือข้อโต้แย้ง

“คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด” หมายความว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำกรุงเทพมหานคร

“คณะกรรมการตรวจสอบ” หมายความว่า คณะกรรมการตรวจสอบตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

“คณะกรรมการช่วยตรวจสอบสำนวน” หมายความว่า บุคคลที่คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งจากข้าราชการอัยการ ข้าราชการอื่น หรือผู้ซึ่งเคยเป็นข้าราชการดังกล่าว หรือผู้ซึ่งเคยเป็นข้าราชการตุลาการเพื่อช่วยคณะกรรมการการเลือกตั้งในการดำเนินการตรวจสอบสำนวนการสืบสวนสอบสวนรวมทั้งรับฟังคำชี้แจงหรือพยานหลักฐานแทนคณะกรรมการการเลือกตั้ง

“เอกอัครราชทูต” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่าที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น หรืออุปทูต

“สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำกรุงเทพมหานคร

“เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง” หมายความว่า เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง

“ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด” หมายความว่า ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำกรุงเทพมหานคร

“คณะกรรมการสืบสวนสอบสวน” หมายความว่า คณะบุคคลที่ทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนตามระเบียบนี้ และให้หมายความรวมถึง คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแต่งตั้งเพื่อช่วยดำเนินการเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

“พนักงาน” หมายความว่า พนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และให้หมายความรวมถึง ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ ซึ่งมาช่วยปฏิบัติงานในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแต่งตั้งด้วย

“พนักงานสอบสวน” หมายความว่า พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ข้อ ๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ของเลขาธิการตามระเบียบนี้ เลขาธิการอาจมอบหมายให้รองเลขาธิการด้านกิจการสืบสวนสอบสวนและวินิจัย หรือผู้อำนวยการสำนักสืบสวนสอบสวนและวินิจัยเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนก็ได้

ข้อ ๖ ให้เลขาธิการมีอำนาจออกกระเปียบโดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือกำหนดหลักเกณฑ์ หรือวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติงานระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และการปฏิบัติงานของผู้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด คณะกรรมการสืบสวนสอบสวน และพนักงานตามระเบียบนี้

#### หมวด ๑

#### อำนาจในการพิจารณาปัญหาหรือข้อโต้แย้ง

#### ส่วนที่ ๑

#### บททั่วไป

ข้อ ๗ ภายใต้งบกับข้อ ๒๕ บุคคลซึ่งมิได้เป็นผู้ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิคัดค้านตามกฎหมายย่อมมีสิทธิร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้มีการสืบสวนสอบสวนและวินิจัยชี้ขาดปัญหา หรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้

ข้อ ๘ ให้คณะอนุกรรมการวินิจัย คณะกรรมการช่วยตรวจสำนวน คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และเลขาธิการ มีอำนาจพิจารณาและเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในการวินิจัยเรื่องคัดค้านการเลือกตั้ง และปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งในเขตอำนาจของตนและปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย และให้มีอำนาจขอให้มีการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน หรือผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง สอบบัญชีของพรรคการเมือง โดยอาจขอให้ตรวจสอบอย่างเร่งด่วนในช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้งก็ได้

(๒) ให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแจ้งรายงานการทำธุรกรรมของพรรคการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง เมื่อปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดหรือฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพรรคการเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือให้ธนาคารแห่งประเทศไทย หรือธนาคารพาณิชย์ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินอื่น แจ้งให้ทราบถึงการโอนหรือการเบิกจ่ายเงินในกรณีดังกล่าว

คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจพิจารณาดำเนินการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยเอง หรือสั่งการให้ทำการสืบสวนสอบสวนตามที่เห็นสมควรก็ได้

ข้อ ๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบนี้ ให้คณะอนุกรรมการวินิจฉัย คณะกรรมการช่วยตรวจสำนวน คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เลขาธิการ และคณะกรรมการสืบสวนสอบสวน มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) ให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือส่งเอกสารหลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการสืบสวนสอบสวนและการพิจารณา

(๒) ให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานตาม (๑) เจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือมาให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารหลักฐานหรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการสืบสวนสอบสวนและการพิจารณา

(๓) เข้าไปในที่เลือกตั้ง หรือสถานที่นับคะแนนเลือกตั้ง

การปฏิบัติหน้าที่ตาม (๓) คณะอนุกรรมการวินิจฉัย คณะกรรมการช่วยตรวจสำนวน หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดอาจมอบหมายให้อนุกรรมการวินิจฉัย กรรมการช่วยตรวจสำนวน หรือกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือพนักงานมีอำนาจดำเนินการแทน หรือเลขาธิการอาจมอบหมายให้พนักงานดำเนินการแทนก็ได้

## ส่วนที่ ๒

## คณะกรรมการวินิจฉัย

ข้อ ๑๐ คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยเรื่องคัดค้านและปัญหาหรือข้อโต้แย้ง ประกอบด้วยประธานอนุกรรมการและอนุกรรมการอื่นซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ การสืบสวนสอบสวน การบัญชี การตรวจสอบภายใน หรือด้านอื่น ๆ ที่เหมาะสม

คณะกรรมการวินิจฉัยตามวรรคหนึ่ง ให้มีจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน แต่ไม่เกินห้าคน และอาจมีหลายคณะก็ได้

ให้เลขาธิการแต่งตั้งพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งคนหนึ่ง เป็นเลขานุการ และจะให้มีส่วนช่วยเลขานุการคนหนึ่งหรือหลายคนก็ได้

ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ให้เลขานุการสามารถเสนอความเห็นต่อที่ประชุมคณะกรรมการวินิจฉัยได้

ข้อ ๑๑ ให้อนุกรรมการวินิจฉัยตามข้อ ๑๐ พ้นจากหน้าที่ เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติให้พ้นจากหน้าที่เมื่อเห็นสมควร

(๔) คณะกรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่ง

ข้อ ๑๒ คณะอนุกรรมการวินิจฉัยมีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยเรื่องคัดค้านการเลือกตั้งและปัญหาหรือข้อโต้แย้งอื่นใดที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง รวมทั้งให้อำนาจพิจารณาและวินิจฉัยในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) การชี้เขตอำนาจการสืบสวนสอบสวน และข้อโต้แย้งระหว่างคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดตามข้อ ๓๑

(๒) การกระทำที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร

(๓) เรื่องที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย

ข้อ ๑๓ ในการประชุมปรึกษาหารือ หรือพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยต้องมีอนุกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการวินิจฉัยที่มีอยู่ แต่ต้องไม่น้อยกว่า

สามคนจึงจะเป็นองค์ประชุม เว้นแต่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดเรื่องหนึ่งเรื่องใด ต้องมีอนุกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนคณะอนุกรรมการวินิจฉัยเท่าที่มีอยู่

ให้ประธานอนุกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ในกรณีที่ประธานอนุกรรมการไม่มาประชุม หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้อนุกรรมการที่มาประชุมเลือกอนุกรรมการคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุม

ข้อ ๑๔ การลงมติของคณะอนุกรรมการวินิจฉัย ให้ถือเสียงข้างมาก  
อนุกรรมการคนหนึ่งให้มีหนึ่งเสียงในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

### ส่วนที่ ๓

#### คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

ข้อ ๑๕ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมีเขตอำนาจพิจารณาคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง และปัญหาหรือข้อโต้แย้งจากการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งได้เกิด หรืออ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดขึ้นอันเกี่ยวกับการเลือกตั้งในเขตจังหวัดของตน เว้นแต่เรื่องที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและเรื่องที่อยู่ในอำนาจของคณะอนุกรรมการวินิจฉัยตามข้อ ๑๒

ข้อ ๑๖ ให้นำความในข้อ ๑๓ และข้อ ๑๔ มาใช้บังคับกับการประชุมและการลงมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดโดยอนุโลม

### ส่วนที่ ๔

#### คณะกรรมการสืบสวนสอบสวน

ข้อ ๑๗ ให้เลขาธิการ รองเลขาธิการด้านกิจการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัย ผู้อำนวยการสำนักสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัย รองผู้อำนวยการสำนักสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัย ผู้อำนวยการฝ่ายสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัย และพนักงานสืบสวนสอบสวนของด้านกิจการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยมีอำนาจสืบสวนสอบสวนตามระเบียบนี้เกี่ยวกับเรื่องคัดค้านการเลือกตั้งในทุกจังหวัดและกรุงเทพมหานคร

ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และพนักงานสืบสวนสอบสวนประจำสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมีอำนาจสืบสวนสอบสวนตามระเบียบนี้เกี่ยวกับเรื่องคัดค้านการเลือกตั้งภายในจังหวัดนั้น

ในกรณีที่มีเหตุที่จะต้องไปทำการสืบสวนสอบสวนนอกราชอาณาจักรให้รายงานให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาตั้งการ

ข้อ ๑๘ คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการอีกสองคน โดยให้แต่งตั้งจากบุคคลที่มีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นผู้มีความรู้ทางด้านนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ หรือเป็นผู้ซึ่งมีประสบการณ์ในด้านการสอบสวนไม่น้อยกว่าสองปีนับถึงวันแต่งตั้ง

(๒) พนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๓) พนักงานสอบสวน พนักงานฝ่ายปกครอง นายทหารเหล่าพระธรรมนูญ ข้าราชการประจำสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลใหญ่

(๔) ทนายความผู้มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่าสามปีนับถึงวันแต่งตั้ง

(๕) บุคคลผู้สำเร็จการฝึกอบรมหลักสูตรการสืบสวนสอบสวนจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ข้อ ๑๙ ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวน ได้แก่

(๑) คณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๒) คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

(๓) เลขาธิการ

(๔) เอกอัครราชทูตหรือกงสุลใหญ่

ให้ผู้มีอำนาจตาม (๒) และ (๔) แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนได้ภายในเขตอำนาจ ให้แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนเมื่อมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา หรือมีประกาศให้มีการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา และแต่งตั้งคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนเมื่อมีประกาศให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือเมื่อมีเหตุอันสมควร แล้วแต่กรณี

ข้อ ๒๐ ให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) สืบสวนสอบสวนเรื่องคัดค้านเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

(๒) เข้าไปในที่เลือกตั้ง สถานที่นับคะแนนเลือกตั้ง โดยแสดงหลักฐานบัตรประจำตัวพร้อมคำสั่งแต่งตั้งและแจ้งเหตุผลความจำเป็นที่จะต้องเข้าไปในสถานที่ดังกล่าวต่อประธานกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง หรือประธานกรรมการนับคะแนนเลือกตั้ง

(๓) เรื่องอื่น ๆ ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมายให้ทำการสืบสวนสอบสวน

ในการสืบสวนสอบสวน คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนอาจมอบหมายให้กรรมการสืบสวนสอบสวนคนใดคนหนึ่งไปทำการสืบสวนสอบสวนก็ได้

ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้อำนวยการฝ่ายสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัย รองผู้อำนวยการสำนักสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัย ผู้อำนวยการสำนักสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัย รองเลขาธิการด้านกิจการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัย และเลขาธิการมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุม กำกับดูแล ตรวจสอบ และเร่งรัดการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนข้างต้น

ข้อ ๒๑ ในการประชุมจัดทำความเห็นของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนให้นำความในข้อ ๑๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีที่กรรมการสืบสวนสอบสวนคนใดมีความเห็นแย้ง ให้ทำความเห็นไว้ในรายงานการสืบสวนสอบสวนด้วย

ข้อ ๒๒ กรรมการสืบสวนสอบสวนพ้นจากหน้าที่เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ผู้แต่งตั้งสั่งให้พ้นจากหน้าที่เมื่อมีเหตุอันสมควร
- (๔) เมื่อส่งสำนวนในความรับผิดชอบแล้วทั้งหมด

หมวด ๒

การคัดค้าน

---

ส่วนที่ ๑

การยื่นคำร้องคัดค้าน

---

ข้อ ๒๓ คำร้องคัดค้านต้องทำเป็นหนังสือที่ใช้ถ้อยคำสุภาพ และมี

(๑) วัน เดือน ปีที่จัดทำคำร้องคัดค้าน

(๒) ชื่อและที่อยู่ของผู้คัดค้านหากมีหลายคนให้ระบุชื่อและที่อยู่พร้อมลงลายมือชื่อไว้ท้ายคำร้องคัดค้าน

(๓) ชื่อและที่อยู่ของผู้ถูกคัดค้าน รวมทั้งให้ระบุชื่อผู้สมัคร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้ได้รับการเสนอชื่อเข้ารับการสรรหาหรือผู้ได้รับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา พรรคการเมือง หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง เจ้าหน้าที่พรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ที่เห็นว่าจะได้รับประโยชน์จากการกระทำนั้นเท่าที่จะระบุได้

(๔) ระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้มีการร้องคัดค้าน ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือการนับคะแนนเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตหรือเที่ยงธรรมหรือไม่ถูกต้อง หรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวันเวลา และสถานที่ที่เกิดการกระทำ รวมทั้งบุคคล หรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำนั้น

(๕) ระบุพยานเอกสาร พยานวัตถุหรือพยานบุคคลพร้อมที่อยู่และรายละเอียดเกี่ยวกับพยานดังกล่าวเท่าที่จะระบุได้

สำหรับการคัดค้านเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง หรือกรรมการนับคะแนนเลือกตั้ง ให้ยื่นหลักฐานการทักท้วงเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลดังกล่าว ที่มีได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมในขณะปฏิบัติหน้าที่ตามแบบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดด้วย

ข้อ ๒๔ คำร้องคัดค้านการเลือกตั้งอาจยื่นได้ก่อนวันเลือกตั้งหรือภายในสามสิบวัน นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งหรือวันประกาศผลการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา เว้นแต่เป็นการร้องคัดค้านเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งให้ยื่นได้ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง

เพื่อประโยชน์ในการประกาศผลการเลือกตั้ง การยื่นคำร้องคัดค้านเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้งให้ยื่นได้จนถึงเวลาการนับคะแนนเลือกตั้งของหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้นเสร็จสิ้น แล้วแต่กรณี สำหรับคำร้องคัดค้านกรณีอื่นให้ยื่นได้ก่อนวันเลือกตั้งจนสิ้นสุดวันเลือกตั้ง หากไม่มีผู้ร้องคัดค้านภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้เลขาธิการเสนอให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาประกาศผลการเลือกตั้งแก่ผู้สมัครภายในเจ็ดวันทำการนับแต่วันเลือกตั้ง

ผู้คัดค้านต้องยื่นคำร้องคัดค้านด้วยตนเองพร้อมทั้งสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอาจมอบอำนาจให้ผู้อื่นยื่นคำร้องคัดค้านแทนก็ได้ โดยผู้ยื่นคำร้องคัดค้านแทนต้องอยู่ในฐานะที่ทราบข้อเท็จจริงอันเป็นเหตุแห่งการร้องคัดค้านนั้น

ในกรณีที่มีการมอบอำนาจให้ผู้อื่นยื่นคำร้องคัดค้านแทน ผู้รับมอบอำนาจจะต้องส่งใบมอบอำนาจและระบุเหตุผลที่ต้องมีการยื่นคำร้องคัดค้านแทน พร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐของผู้คัดค้าน และผู้รับมอบอำนาจมาพร้อมกับคำร้องคัดค้านด้วย

ในกรณีที่ผู้คัดค้านเป็นนิติบุคคลต้องส่งสำเนาหนังสือสำคัญแสดงความเป็นนิติบุคคลมาพร้อมกับคำร้องคัดค้านด้วย

ในกรณีที่พรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้งหนึ่งเป็นผู้คัดค้าน หัวหน้าพรรคการเมืองอาจมอบอำนาจให้ผู้อื่นยื่นคำร้องคัดค้านแทนก็ได้โดยให้นำพรรคสามและพรรคสี่มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่เป็นกรณียื่นคำร้องคัดค้านการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา ให้ผู้ได้รับการเสนอชื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกขององค์กรที่เสนอชื่อผู้เข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภาเป็นผู้ยื่น โดยให้นำพรรคสามและพรรคสี่มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๒๕ ผู้คัดค้านการเลือกตั้งได้แก่บุคคล ดังต่อไปนี้

ผู้คัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในเขตเลือกตั้งนั้น หรือพรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น

ผู้คัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ได้แก่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกวุฒิสภา ในเขตเลือกตั้งนั้น

ผู้คัดค้านการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา ได้แก่ ผู้ได้รับการเสนอชื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกขององค์กรที่เสนอชื่อผู้เข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา

ผู้คัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กรณีก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ได้แก่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กรณีหลังประกาศผลการเลือกตั้ง ได้แก่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสิบคน ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอ ในเขตเลือกตั้งนั้น

ข้อ ๒๖ คำร้องคัดค้านให้ยื่นต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่เหตุแห่งการร้องคัดค้านเกิดขึ้น ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอาจยื่นต่อกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเลขาธิการหรือกรรมการการเลือกตั้งก็ได้

คำร้องคัดค้านที่กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดรับไว้ ให้ส่งไปยังผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่เหตุแห่งการร้องคัดค้านเกิดขึ้นเพื่อดำเนินการโดยพลัน ส่วนคำร้องคัดค้านที่กรรมการการเลือกตั้งรับไว้ให้ส่งไปยังเลขาธิการเพื่อดำเนินการ

ข้อ ๒๗ ในกรณีที่มีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง และหากจะทำคำร้องคัดค้านตามระเบียบนี้ ผู้กระทำความผิดอาจหลบหนี หรือทำให้พยานหลักฐานอาจสูญหาย หรือถูกทำลายไปไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ผู้คัดค้านอาจแจ้งเหตุดังกล่าวด้วยวาจาต่อกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เลขาธิการ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือพนักงานสืบสวนสอบสวนซึ่งอยู่ใกล้กับสถานที่ที่พบการกระทำก็ได้ ในการนี้ให้บุคคลซึ่งได้รับแจ้งเหตุดำเนินการรับคำร้องคัดค้านไว้ โดยให้สอบสวนมูลเหตุของคำร้องคัดค้านในเบื้องต้น และรวบรวมพยานหลักฐานที่ปรากฏในขณะนั้นไว้ แล้วให้ผู้คัดค้านรีบจัดทำคำร้องคัดค้านให้ถูกต้องตามระเบียบนี้ แล้วส่งคำร้องคัดค้านพร้อมพยานหลักฐานดังกล่าวให้ผู้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่เหตุแห่งการร้องคัดค้านเกิดขึ้นเพื่อดำเนินการตามข้อ ๓๓ โดยพลัน

ข้อ ๒๘ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น เมื่อผู้คัดค้านไม่สามารถทำคำร้องคัดค้านเป็นหนังสือได้ ให้ผู้รับคำร้องคัดค้านตามข้อ ๒๖ จัดให้มีการทำคำร้องคัดค้านให้และบันทึกเหตุแห่งความจำเป็นที่ไม่สามารถทำคำร้องคัดค้านเป็นหนังสือได้ด้วย พร้อมกับลงลายมือชื่อ หรือลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ร้องคัดค้านลายมือชื่อผู้รับคำร้องคัดค้าน วัน เดือน ปีที่รับคำร้องคัดค้าน แล้วให้ผู้รับคำร้องคัดค้านส่งคำร้องคัดค้านนั้นไปยังผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่เหตุแห่งการร้องคัดค้านเกิดขึ้นเพื่อดำเนินการตามข้อ ๓๓ โดยพลัน

ข้อ ๒๙ คำร้องคัดค้านที่ได้ยื่นไว้แล้วตามระเบียบนี้ ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่เหตุแห่งการร้องคัดค้านเกิดขึ้น หรือเลขาธิการจัดให้มีการออกไปรับคำร้องคัดค้านตามแบบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด แล้วมอบให้แก่ผู้ร้องคัดค้านไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ ๓๐ คำร้องคัดค้านที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้รับไว้ ให้เลขาธิการหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี จัดให้มีการบันทึกการรับคำร้องคัดค้านในสารบบคำร้องคัดค้านตามแบบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดทันที

เมื่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดรายงานการดำเนินการให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งทราบตามแบบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง

ข้อ ๓๑ ในกรณีที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้รับคำร้องคัดค้าน หากผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเห็นว่า คำร้องคัดค้านนั้นไม่อยู่ในเขตอำนาจการสืบสวนสอบสวนและการพิจารณาวินิจฉัย ให้รีบส่งคำร้องคัดค้านดังกล่าวพร้อมเหตุผลไปยังสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่มีเขตอำนาจหรือคณะอนุกรรมการวินิจฉัย แล้วแต่กรณี โดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่มีปัญหาในเรื่องเขตอำนาจการสืบสวนสอบสวนหรือการพิจารณาวินิจฉัยข้อโต้แย้งระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่ได้รับคำร้องคัดค้านส่งเรื่องไปยังเลขาธิการ เพื่อเสนอให้คณะอนุกรรมการวินิจฉัยพิจารณาชี้ขาด คำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะอนุกรรมการวินิจฉัยให้เป็นที่สุด

ข้อ ๓๒ ในกรณีที่ผู้คัดค้านได้ยื่นคำร้องคัดค้านที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือยื่นทั้งที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบในการสืบสวนสอบสวนโดยให้เลขาธิการส่งคำร้องคัดค้านที่รับไว้ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดดังกล่าวดำเนินการ เว้นแต่เลขาธิการเห็นว่าคำร้องคัดค้านดังกล่าวควรดำเนินการโดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้เลขาธิการแจ้งผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดยุติการดำเนินการ และส่งคำร้องคัดค้านพร้อมหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้เลขาธิการดำเนินการต่อไป

## ส่วนที่ ๒

### การพิจารณารับหรือไม่รับเป็นเรื่องคัดค้าน

ข้อ ๓๓ เมื่อได้รับคำร้องคัดค้านใดแล้ว ให้พนักงานสืบสวนสอบสวนผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเลขาธิการทำการตรวจสอบคำร้องคัดค้าน เพื่อเสนอต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเลขาธิการพิจารณาว่าควรสั่งรับหรือไม่รับเป็นเรื่องคัดค้านในเรื่องใดบ้าง

ข้อ ๓๔ คำร้องคัดค้านดังต่อไปนี้มิให้รับไว้เป็นเรื่องคัดค้าน

(๑) คำร้องคัดค้านที่ไม่เป็นไปตามข้อ ๒๓ ข้อ ๒๔ และข้อ ๒๕

(๒) คำร้องคัดค้านที่ไม่เป็นความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๓) คำร้องคัดค้านที่มีประเด็นหรือเป็นเรื่องที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้วินิจฉัยชี้ขาดแล้ว หรืออยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล หรือที่ศาลได้มีคำพิพากษา หรือมีคำสั่งถึงที่สุดแล้ว

ข้อ ๓๕ เมื่อพนักงานสืบสวนสอบสวนได้ตรวจสอบคำร้องคัดค้านแล้ว ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ในกรณีที่คำร้องคัดค้านมีสาระสำคัญไม่ครบถ้วนตามข้อ ๒๓ ให้แจ้งผู้คัดค้านเพื่อแก้ไข คำร้องคัดค้านให้ถูกต้อง หรือเพิ่มเติมให้ชัดเจน หรือให้ส่งพยานหลักฐานเพิ่มเติมภายในเวลาที่กำหนด แต่ต้องไม่เกินสามวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

(๒) หากคำร้องคัดค้านมีข้อเท็จจริงไม่เพียงพอ ให้พนักงานสืบสวนสอบสวนบันทึกถ้อยคำ ของผู้คัดค้านให้ปรากฏพฤติการณ์ตามข้อ ๒๓ (๔) ได้ตามที่เห็นสมควร แต่ทั้งนี้ต้องมีใช่เป็นการ สอบสวนพยานก่อนมีคำสั่งรับเป็นเรื่องคัดค้าน

ในกรณีที่คำร้องคัดค้านถูกต้องตามระเบียบหรือได้ดำเนินการตาม (๑) (๒) แล้ว ให้สรุป รายงานเสนอผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือเลขาธิการ แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาสั่งรับ หรือไม่รับเป็นเรื่องคัดค้านทันที

ข้อ ๓๖ ภายใต้บังคับข้อ ๖๒ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาสั่งรับหรือไม่รับเป็นเรื่อง คัดค้าน ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเลขาธิการอาจดำเนินการตามข้อ ๓๕ (๑) เองก็ได้

คำร้องคัดค้านที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือเลขาธิการสั่งรับเป็นเรื่องคัดค้านแล้ว ให้มอบเรื่องคัดค้านให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนดำเนินการสืบสวนสอบสวนโดยพลัน และให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดรายงานให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทราบ รวมทั้งรายงานให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบตามแบบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

คำร้องคัดค้านที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสั่งไม่รับเป็นเรื่องคัดค้าน ให้เสนอ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิจารณา หากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสั่งรับ เป็นเรื่องคัดค้านให้ส่งเรื่องคัดค้านนั้นให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพื่อให้คณะกรรมการ สืบสวนสอบสวนดำเนินการสืบสวนสอบสวนโดยพลัน

คำร้องคัดค้านที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือเลขาธิการสั่งไม่รับเป็นเรื่อง คัดค้าน ให้เสนอคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณา

คำร้องคัดค้านที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือเลขาธิการสั่งไม่รับเป็นเรื่องคัดค้านในบางเรื่องให้แยกดำเนินการตามวรรคสามหรือวรรคสี่แล้วแต่กรณี

ข้อ ๓๗ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำร้องคัดค้านและความเห็นตามข้อ ๓๖ วรรคสี่แล้ว หากเห็นด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือเลขาธิการให้สั่งเห็นชอบไม่รับเป็นเรื่องคัดค้าน และให้สั่งจำหน่ายเรื่องร้องคัดค้านนั้น แจ้งให้ผู้คัดค้านทราบ หากคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าควรรับเป็นเรื่องคัดค้านไว้ดำเนินการ ให้สั่งรับเป็นเรื่องคัดค้าน และให้เลขาธิการจัดให้มีการสืบสวนสอบสวนหรือส่งเรื่องให้ผู้อำนวยความสะดวกประจำจังหวัดจัดให้มีการสืบสวนสอบสวนโดยพลัน

คำร้องคัดค้านตามข้อ ๒๔ วรรคสอง ที่รับเป็นเรื่องคัดค้านแล้วให้เลขาธิการ หรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี จัดให้มีการสืบสวนสอบสวนตามระเบียบนี้ให้เสร็จสิ้นโดยเร็วเพื่อเสนอให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาวินิจฉัยให้เสร็จสิ้นภายในสามสิบวัน นับแต่วันเลือกตั้ง

กรณีผลการสืบสวนสอบสวนไม่อาจดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้ง และให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๑๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

### ส่วนที่ ๓

#### การกระทำความผิดที่ไม่มีผู้คัดค้าน

ข้อ ๓๘ ในกรณีที่ความปรากฏต่อกรรมการการเลือกตั้ง โดยมีเหตุอันสมควรว่ามีการกระทำความผิดอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือจะมีผลให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้กรรมการการเลือกตั้งเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือกรรมการการเลือกตั้งที่ได้รับมอบหมายเพื่อพิจารณาสั่งให้มีการสืบสวนสอบสวน หากมีการสั่งให้มีการสืบสวนสอบสวน ให้ถือว่าได้รับเป็นเรื่องคัดค้านแล้ว และให้เลขาธิการจัดให้มีการลงสารบบตามข้อ ๓๐ แล้วส่งเรื่องให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวน หรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เพื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนดำเนินการสืบสวนสอบสวนตามระเบียบนี้ต่อไป

ในกรณีที่ความปรากฏต่อคณะกรรมการวินิจฉัย คณะอนุกรรมการอื่น บุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้ง พนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือองค์การเอกชนที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ตรวจสอบการเลือกตั้ง ว่ามีการกระทำใดอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือจะมีผลให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้บุคคลดังกล่าวรายงานต่อเลขาธิการ หรือความดังกล่าวปรากฏต่อเลขาธิการให้เลขาธิการนำเรื่องเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือกรรมการเลือกตั้งที่ได้รับมอบหมายเพื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่ง

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งหรือกรรมการการเลือกตั้งที่ได้รับมอบหมายได้รับเรื่องตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้ว เห็นว่าไม่จำเป็นต้องสืบสวนสอบสวน หรือได้ดำเนินการตรวจสอบมูลกรณีของเรื่องดังกล่าวแล้วเห็นว่าไม่มีมูล ให้ส่งยุติเรื่องและจำหน่ายเรื่องดังกล่าว

ข้อ ๓๕ ภายใต้บังคับข้อ ๖๔ ในกรณีที่ความปรากฏต่อกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด กรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง กรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง กรรมการนับคะแนนเลือกตั้ง ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือองค์การเอกชนที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ตรวจสอบการเลือกตั้ง โดยมีเหตุอันสมควรว่ามีการกระทำใดอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือจะมีผลให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้บุคคลดังกล่าวเสนอเรื่องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพื่อพิจารณาสั่งให้มีการสืบสวนสอบสวน หากมีการสั่งให้มีการสืบสวนสอบสวนให้ถือว่าได้รับเป็นเรื่องคัดค้านแล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดจัดให้มีการลงสารบบตามข้อ ๓๐ และส่งเรื่องให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนดำเนินการสืบสวนสอบสวนตามระเบียบนี้ต่อไป แล้วรายงานให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบตามข้อ ๓๖ วรรคสอง

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเห็นว่าไม่จำเป็นต้องสืบสวนสอบสวน หรือได้ดำเนินการตรวจสอบมูลกรณีของเรื่องดังกล่าวแล้วเห็นว่าไม่มีมูล ให้ส่งยุติเรื่องและจำหน่ายเรื่องดังกล่าว

## ส่วนที่ ๔

## การรวมและแยกหรือการถอนเรื่องคัดค้าน

ข้อ ๔๐ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือเลขาธิการ อาจสั่งให้รวมเรื่องคัดค้าน เพื่อดำเนินการสืบสวนสอบสวนหรือการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องคัดค้านที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (๑) เรื่องคัดค้านที่มีผู้คัดค้านหลายรายยื่นเรื่องคัดค้านผู้ถูกคัดค้านรายเดียวกัน
- (๒) เรื่องคัดค้านที่มีผู้คัดค้านและผู้ถูกคัดค้านเป็นรายเดียวกัน
- (๓) เรื่องคัดค้านที่มีผู้คัดค้านและผู้ถูกคัดค้านหลายรายซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกัน หรือมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน
- (๔) เรื่องคัดค้านที่มีมูลกรณีเดียวกันหรือเกี่ยวพันกัน

ข้อ ๔๑ ในกรณีที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือเลขาธิการ เห็นเป็นการสมควรหรือได้รับรายงานจากคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนว่าการสืบสวนสอบสวนเรื่องคัดค้านใดมีความยุ่งยาก หรืออาจเกิดความล่าช้า ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเลขาธิการอาจสั่งให้แยกเรื่องคัดค้านหรือแยกประเด็นของเรื่องคัดค้านนั้นไปทำการสืบสวนสอบสวนต่างหากหรือแยกไปรวมกับประเด็นของเรื่องคัดค้านอื่นก็ได้

ข้อ ๔๒ ผู้คัดค้านจะถอนเรื่องคัดค้านเสียเวลาใดก่อนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือเลขาธิการจะมีความเห็นเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก็ได้

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเลขาธิการจะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ถอนเรื่องคัดค้านก็ได้ หากอนุญาตให้ถอนให้ผู้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเลขาธิการสั่งยุติการดำเนินการแล้วรายงานให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาพร้อมสำนวนการสืบสวนสอบสวน

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นด้วยกับการถอนเรื่องคัดค้านให้ผู้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเลขาธิการสั่งจำหน่ายเรื่องคัดค้านนั้นและแจ้งผู้คัดค้านทราบ หากคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าควรดำเนินการต่อไปให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเลขาธิการปฏิบัติไปตามนั้น

## หมวด ๓

## การสืบสวนสอบสวนและการพิจารณา

## ส่วนที่ ๑

## บททั่วไป

ข้อ ๔๓ ในการสืบสวนสอบสวนตามระเบียบนี้ ต้องให้โอกาสผู้ร้อง ผู้คัดค้าน ผู้ถูกคัดค้าน หรือผู้ถูกกล่าวหา ได้ทราบเหตุแห่งการร้อง การคัดค้าน หรือการกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง และแสดงหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสบุคคลดังกล่าวมาให้อัยการต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือคณะกรรมการวินิจัย หรือคณะกรรมการช่วยตรวจสอบสำนวน หรือคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัด หรือเลขาธิการ หรือคณะกรรมการสืบสวนสอบสวน

ในกรณีที่ผู้ร้อง ผู้คัดค้าน ผู้ถูกคัดค้าน หรือผู้ถูกกล่าวหา ไม่มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง แสดงหลักฐาน หรือไม่มาให้ถ้อยคำตามที่กำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ถือว่าผู้นั้นสละสิทธิในการชี้แจง แสดงหลักฐาน หรือให้ถ้อยคำ และให้ดำเนินการต่อไป

ข้อ ๔๔ ในกรณีที่การสืบสวนสอบสวนปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่ามีบุคคลใด ดำเนินการด้านธุรกรรมทางการเงิน ผิดหรือเตรียมการผิดวัตถุประสงค์ที่อาจใช้ในการจัดการเลือกตั้ง โดยไม่มีอำนาจ ใช้เงินหรือทรัพย์สินหรืออิทธิพลคุกคามเพื่อให้คุณให้โทษแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมือง หรือดำเนินการอื่นที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนดเพื่อให้การเลือกตั้ง ไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมให้คณะกรรมการวินิจัย หรือคณะกรรมการช่วยตรวจสอบ สำนวน หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือเลขาธิการ หรือคณะกรรมการสืบสวน สอบสวนรายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อสั่งให้บุคคลนั้นระงับการดำเนินการนั้นไว้เป็นการ ชั่วคราวภายในเวลาที่กำหนด

ผู้ที่ได้รับคำสั่งตามวรรคหนึ่งมีสิทธิร้องขอต่อศาลฎีกาให้เพิกถอนคำสั่งนั้นได้

## ส่วนที่ ๒

## การสืบสวนสอบสวน

ข้อ ๔๕ ให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนเรื่องคัดค้านที่ได้รับไว้ ดำเนินการโดยเร็ว แล้วสรุปสำนวนให้แล้วเสร็จภายในสิบวันนับแต่วันที่ได้ตั้งรับเป็นเรื่องคัดค้าน

หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จ ให้รายงานพร้อมเหตุผลความจำเป็นต่อประธานกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย หรือเลขาธิการหรือผู้ที่เลขาธิการมอบหมาย แล้วแต่กรณี เพื่อขออนุมัติขยายระยะเวลาทำการสืบสวนสอบสวนออกไปได้อีกไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินห้าวัน

ในกรณีที่การดำเนินการสืบสวนสอบสวนตามวรรคหนึ่งไม่แล้วเสร็จ ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเลขาธิการรายงานพร้อมเหตุผลความจำเป็นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาโดยพลัน

ข้อ ๔๖ ในกรณีที่เลขาธิการเห็นเป็นการสมควรหรือได้รับรายงานพร้อมเหตุผลจากคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนว่าเรื่องคดีค้านใดที่ได้รับไว้ดำเนินการแล้ว ควรให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ เลขาธิการอาจส่งเรื่องคดีค้านนั้นให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพื่อจัดให้มีการสืบสวนสอบสวนและดำเนินการตามข้อ ๕๕ ต่อไปก็ได้ เมื่อเลขาธิการส่งเรื่องคดีค้านหรือสำนวนไปแล้วให้สั่งจำหน่ายเรื่องคดีค้านดังกล่าวออกจากสารบบคำร้องคดีค้าน

ข้อ ๔๗ ในกรณีที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเลขาธิการเห็นว่าเรื่องคดีค้านใดมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะวินิจฉัยชี้ขาดได้แล้ว หรือไม่มีความจำเป็นต้องสืบสวนสอบสวนต่อไป ให้สั่งยุติการสืบสวนสอบสวนแล้วจัดทำความเห็นตามข้อ ๕๕

ข้อ ๔๘ ในกรณีที่คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนเรื่องคดีค้านใดแล้วไม่ปรากฏผู้กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง และเห็นควรงดการสืบสวนสอบสวน ให้บันทึกเหตุที่งดการสืบสวนสอบสวนแล้วรายงานต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเลขาธิการพร้อมสำนวนการสืบสวนสอบสวน แล้วแต่กรณี

เมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้รับสำนวนการสืบสวนสอบสวนตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ทำความเห็นเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพื่อพิจารณา หากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเห็นว่าควรสืบสวนสอบสวน ให้ส่งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนดำเนินการต่อไป หากเห็นด้วยให้สั่งงดการสืบสวนสอบสวน ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดจำหน่ายเรื่องคดีค้านดังกล่าว แล้วแจ้งให้ผู้คัดค้านทราบและรายงานให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบพร้อมสำนวนการสืบสวนสอบสวน

ในกรณีที่เลขาธิการได้รับสำนวนการสืบสวนสอบสวน หากเห็นว่าควรสืบสวนสอบสวนต่อไป ให้ส่งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนดำเนินการ หากเห็นด้วยให้ส่งผลการสืบสวนสอบสวนและจำหน่ายเรื่องคัดค้านนั้น แล้วแจ้งให้ผู้คัดค้านทราบและรายงานให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบพร้อมสำนวนการสืบสวนสอบสวน

ข้อ ๔๕ ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานจากการสืบสวนสอบสวนว่ามีผู้อื่นกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งร่วมกับผู้ถูกคัดค้าน ให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนรายงานให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเลขาธิการทราบแล้วดำเนินการสืบสวนสอบสวนกรณีดังกล่าวด้วย

ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานจากการสืบสวนสอบสวนว่าผู้ถูกคัดค้านกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งประการอื่นอีก ให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนเสนอผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเลขาธิการเพื่อพิจารณาดำเนินการตามข้อ ๓๖ ข้อ ๓๘ หรือข้อ ๓๙ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๕๐ ภายใต้บังคับข้อ ๖๑ เมื่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนแล้วมีพยานหลักฐานสนับสนุนพอฟังได้ว่าผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหาหรือผู้ได้รับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภาผู้ใดกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือมีพฤติการณ์ที่เชื่อได้ว่าเป็นผู้ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำ สันับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลอื่นกระทำ หรือรู้ว่ามีกรกระทำดังกล่าวแต่ไม่ดำเนินการเพื่อระงับการกระทำนั้น หรือได้รับประโยชน์จากการกระทำนั้น ซึ่งจะมีผลให้มีการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง เพิกถอนผลการเลือกตั้งเลือกตั้งใหม่ นับคะแนนใหม่ หรือสรรหาสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ให้ถือว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ถูกกล่าวหาแล้วจัดให้มีการแจ้งข้อกล่าวหาแก่บุคคลนั้น

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและเลขาธิการมีอำนาจในการแจ้งข้อกล่าวหา โดยให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนจัดทำบันทึกการแจ้งและรับทราบข้อกล่าวหาตามแบบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดเสนอคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด โดยผ่านผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเสนอเลขาธิการ แล้วแต่กรณีเพื่อพิจารณา หากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือเลขาธิการเห็นควรแจ้งข้อกล่าวหา ให้ส่งข้อกล่าวหาไปยังผู้ถูกกล่าวหาตามที่อยู่ในหลักฐานใบสมัครหรือหลักฐานของทางราชการ และแจ้งสิทธิที่จะให้ถ้อยคำหรือมีหนังสือ

ชี้แจงข้อเท็จจริงและนำพยานหลักฐานมาแสดงแก้ข้อกล่าวหา พร้อมกำหนดวัน เวลา และสถานที่ให้ผู้ถูกกล่าวหาไปปรับทราบข้อกล่าวหา

เมื่อผู้ถูกกล่าวหามาพบ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย เลขานุการ หรือคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนนำบันทึกการแจ้งและรับทราบข้อกล่าวหามาแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ ให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อรับทราบข้อกล่าวหา แล้วรวมหลักฐานดังกล่าวไว้ในสำนวนการสืบสวนสอบสวนหนึ่งฉบับ มอบให้ผู้ถูกกล่าวหาหนึ่งฉบับ จากนั้นให้บันทึกถ้อยคำโดยเร็ว โดยให้แจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกกล่าวหาว่าจะให้การหรือไม่ก็ได้ พร้อมทั้งต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานในการแก้ข้อกล่าวหา หากผู้ถูกกล่าวหาไม่ยอมลงลายมือชื่อให้บันทึกเหตุนั้นไว้เป็นหลักฐาน

ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่มาให้ถ้อยคำและไม่มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือแสดงหลักฐานตามที่กำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาสละสิทธิในการชี้แจง แสดงหลักฐาน หรือให้ถ้อยคำ ให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนบันทึกเหตุดังกล่าวไว้ในสำนวนการสืบสวนสอบสวนแล้วดำเนินการต่อไป

ในกรณีที่การสืบสวนสอบสวนมีพยานหลักฐานสนับสนุนเพียงพอที่จะฟังได้ว่าหัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองผู้ใดกระทำ หรือก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำสนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลอื่นกระทำการดังกล่าวอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือมีส่วนรู้เห็น หรือปล่อยปละละเลยหรือทราบถึงการกระทำนั้นแล้วมิได้ยับยั้งหรือแก้ไขเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้ถือว่าหัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองผู้นั้นเป็นผู้ถูกกล่าวหา ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือเลขานุการเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาแจ้งข้อกล่าวหา โดยให้นำความในวรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๕๑ ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาได้รับสารภาพว่าได้กระทำตามที่ถูกกล่าวหา ให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนบันทึกถ้อยคำและสาเหตุแห่งการกระทำไว้ด้วย ในกรณีเช่นนี้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนจะไม่ทำการสืบสวนสอบสวนต่อไปก็ได้ หรือถ้าเห็นสมควรที่จะได้รับทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์อันเกี่ยวกับเรื่องคดีนั้นโดยละเอียดจะทำการสืบสวนสอบสวนต่อไปตามควรแก่กรณีก็ได้

ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำตามที่ผู้ถูกกล่าวหาให้บันทึกถ้อยคำไว้ หากผู้ถูกกล่าวหาไม่เต็มใจให้ถ้อยคำก็ให้บันทึกเหตุอันไว้ แล้วดำเนินการสืบสวนสอบสวนต่อไป

ข้อ ๕๒ ภายใต้บังคับข้อ ๕๖ ผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิที่จะนำสืบแก้ข้อกล่าวหา โดยอาจ นำพยานหลักฐานมาเองหรืออ้างพยานหลักฐานให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนดำเนินการสืบสวน สอบสวนก็ได้

ข้อ ๕๓ ในการสอบปากคำผู้คัดค้าน ผู้ถูกคัดค้าน ผู้ถูกกล่าวหา หรือพยาน ให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนจัดให้มีการบันทึกถ้อยคำไว้โดยบุคคลดังกล่าวต้องให้ถ้อยคำด้วยความเต็มใจ มิได้เกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเกียรติ หลอกลวง หรือโดยมิชอบด้วยประการใด ๆ และ ให้แจ้งให้ทราบก่อนว่าถ้อยคำที่ให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ เมื่อได้บันทึก ถ้อยคำเสร็จแล้วให้อ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำฟังหรือจะให้ผู้ให้ถ้อยคำอ่านเองก็ได้ ให้ผู้ให้ถ้อยคำ ผู้บันทึก ถ้อยคำ และผู้สอบสวนลงลายมือชื่อรับรองไว้เป็นหลักฐาน ถ้าบันทึกถ้อยคำมีหลายหน้าให้ลงลายมือชื่อ กำกับไว้ทุกหน้า

ในการบันทึกถ้อยคำให้เขียนด้วยน้ำหมึกหรือพิมพ์ดีดหรือพิมพ์ ถ้ามีผิดตกที่ใดห้ามมิให้ขูดลบ หรือบันทึกข้อความทับ แต่ให้ใช้วิธีขีดฆ่าถ้อยคำที่ไม่ต้องการใช้แล้วเขียนหรือพิมพ์ขึ้นใหม่ ถ้ามีข้อความตกเติมให้ผู้ตกเติมลงลายมือชื่อกำกับไว้ และให้ผู้สอบสวนกับผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อกำกับ ไว้ทุกแห่ง

ในกรณีที่ผู้ให้ถ้อยคำไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ให้พิมพ์ลายนิ้วมือไว้พร้อมบันทึกรับรอง ว่าเป็นลายนิ้วมือของผู้ใด ในกรณีที่ผู้ให้ถ้อยคำไม่ยอมลงลายมือชื่อหรือไม่อาจลงลายมือชื่อได้ ไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้บันทึกเหตุอันไว้ในบันทึกถ้อยคำนั้น

ข้อ ๕๔ การสอบสวนให้ใช้ภาษาไทย แต่ถ้ามีความจำเป็นต้องแปลภาษาไทย เป็นภาษาต่างประเทศหรือภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทยก็ให้ใช้ล่ามแปล

ในกรณีที่ผู้คัดค้าน ผู้ถูกคัดค้าน หรือพยาน ไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทย และไม่มีล่าม ให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนจัดหาล่ามให้โดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่ผู้คัดค้าน ผู้ถูกคัดค้าน หรือพยาน ไม่สามารถพูดหรือได้ยินหรือสื่อความหมายได้ และไม่มีล่ามภาษามือ ให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนจัดหาล่ามภาษามือให้ หรือจัดให้ถามตอบ หรือสื่อความหมายโดยวิธีอื่นที่เห็นสมควร

ในกรณีที่มีล้ามแปล ล้ามต้องแปลให้ถูกต้อง ล้ามต้องสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะทำหน้าที่โดยสุจริตใจ จะไม่เพิ่มเติมหรือตัดทอนสิ่งที่แปล และให้ล้ามลงลายมือชื่อในคำแปลนั้น

ให้ล้ามมีสิทธิรับค่าป่วยการตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

ข้อ ๕๕ ในกรณีที่พยานหลักฐานอยู่ต่างท้องที่ เลขานุการ หรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแห่งท้องที่ที่เหตุแห่งการร้องคัดค้านเกิดขึ้น อาจส่งประเด็นไปให้ผู้ว่าการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแห่งท้องที่ที่พยานอาศัยอยู่ดำเนินการแทนก็ได้ ผู้ว่าการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่รับประเด็นจะทำการสืบสวนสอบสวนเองหรือจะแต่งตั้งพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดคนใดคนหนึ่งให้กระทำการแทนก็ได้ เมื่อดำเนินการแล้วให้ผู้ว่าการการเลือกตั้งประจำจังหวัดรวบรวมถ้อยคำสำนวนพร้อมทั้งเอกสารหรือของกลางส่งไปยังผู้ส่งประเด็น

ข้อ ๕๖ ในกรณีที่คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนเห็นว่าการสอบสวนพยานหลักฐานใดจะทำให้การสอบสวนล่าช้าโดยไม่จำเป็น หรือมิใช่พยานหลักฐานในประเด็นสำคัญจะงดการสอบสวนพยานหลักฐานนั้นเสียก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุนั้นไว้

ข้อ ๕๗ ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งได้ยื่นคำชี้แจงหรือให้ถ้อยคำแก้ข้อกล่าวหาแล้ว มีสิทธิยื่นคำชี้แจงหรือให้ถ้อยคำเพิ่มเติมแก้ข้อกล่าวหาต่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนในเวลาใด ๆ ก่อนที่จะเสนอรายงานการสืบสวนสอบสวนต่อผู้ว่าการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือเลขานุการตามข้อ ๕๔

ข้อ ๕๘ ให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่จะกระทำได้ โดยให้ได้รายละเอียด พฤติการณ์ และข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาของคณะกรรมการเลือกตั้งเพื่อจะพิสูจน์ว่ามีการกระทำตามเรื่องคัดค้านหรือไม่ และผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือไม่

ข้อ ๕๙ เมื่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานเสร็จแล้ว ให้ทำรายงานการสืบสวนสอบสวนตามแบบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด โดยสรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานพร้อมทั้งความเห็นประกอบสำนวนการสืบสวนสอบสวนเสนอต่อผู้ว่าการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเลขานุการ แล้วแต่กรณี

เมื่อผู้ว่าการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้รับสำนวนการสืบสวนสอบสวนตามวรรคหนึ่งแล้วให้มีความเห็นทำรายงานการสืบสวนสอบสวน แล้วเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพื่อพิจารณาโดยเร็ว

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้รับสำนวนการสืบสวนสอบสวนจากผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ให้พิจารณาและจัดทำความเห็นโดยระบุข้อเท็จจริงและเหตุผลประกอบ แล้วเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งตามแบบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดโดยเร็ว

ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด อาจสั่งให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติมก็ได้

ภายใต้บังคับข้อ ๗๑ เมื่อเลขาธิการได้รับสำนวนการสืบสวนสอบสวนจากคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนตามวรรคหนึ่ง หรือได้รับสำนวนการสืบสวนสอบสวนตามวรรคสาม ให้เลขาธิการจัดทำความเห็นโดยระบุข้อเท็จจริงและเหตุผลประกอบ แล้วเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยเร็ว ในกรณีที่เลขาธิการเห็นสมควรอาจทำการสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติมหรือแจ้งข้อกล่าวหา หรือขอให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทำการสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติมหรือแจ้งข้อกล่าวหาก็ได้

ข้อ ๖๐ เลขาธิการอาจมอบหมายให้พนักงานไปร่วมทำการสืบสวนสอบสวนหรือให้ไปกำกับดูแลการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และให้พนักงานที่ไปกำกับดูแลมีอำนาจสั่งให้มีการสืบสวนสอบสวนพยานหลักฐานเพิ่มเติมหรือเร่งรัดการสืบสวนสอบสวนก็ได้

ข้อ ๖๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจสั่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด โอนเรื่องคัดค้านและสำนวนการสืบสวนสอบสวนที่อยู่ในระหว่างการสืบสวนสอบสวนหรือพิจารณา ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อดำเนินการตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งตามที่เห็นสมควร และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดยุติการดำเนินการในเรื่องคัดค้านดังกล่าว

### ส่วนที่ ๓

การสืบสวนสอบสวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

และสมาชิกวุฒิสภาก่อนการประกาศผลการเลือกตั้ง

ข้อ ๖๒ เพื่อประโยชน์ในการประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาให้เป็นไปโดยรวดเร็ว สุจริตและเที่ยงธรรม เรื่องคัดค้านที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือเลขาธิการดำเนินการตามข้อ ๗๖ แล้ว ให้ส่งเรื่องคัดค้านนั้นให้แก่คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งเพื่อดำเนินการสืบสวนสอบสวนตามระเบียบนี้

ในกรณีที่คณะกรรมการสืบสวนสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานเสร็จแล้วให้สรุปสำนวนการสืบสวนสอบสวนโดยสรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานพร้อมทั้งความเห็นประกอบสำนวนการสืบสวนสอบสวนเสนอเลขานุการเพื่อจัดทำความเห็น โดยสรุปข้อเท็จจริงและเหตุผลประกอบเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยเร็ว เว้นแต่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะสั่งเป็นอย่างอื่น

ในกรณีที่เลขานุการหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นสมควรให้ทำการสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติม อาจมอบหมายให้พนักงานหรือคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนชุดเดิมดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติมก็ได้

ข้อ ๖๓ ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นควรแจ้งข้อกล่าวหาแก่บุคคลตามข้อ ๕๐ วรรคหนึ่ง และวรรคห้า ให้เลขานุการจัดทำบันทึกการแจ้งและรับทราบข้อกล่าวหาตามแบบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อส่งข้อกล่าวหาไปยังผู้ถูกกล่าวหาตามที่อยู่ในหลักฐานใบสมัครหรือหลักฐานทางราชการหรือโดยวิธีอื่น และให้นำความในข้อ ๕๐ วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่และวรรคห้า มาใช้บังคับกับการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยอนุโลม

ข้อ ๖๔ ในกรณีความปรากฏตามข้อ ๓๕ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือกรรมการการเลือกตั้งที่ได้รับมอบหมายเพื่อดำเนินการตามข้อ ๓๘ วรรคหนึ่งต่อไป

#### ส่วนที่ ๔

##### การสืบสวนสอบสวนความผิดที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร

ข้อ ๖๕ ในกรณีที่มีการคัดค้านว่ามีการกระทำความผิดเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร การสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดให้เป็นไปตามบทบัญญัติในส่วนนี้

ข้อ ๖๖ คำร้องคัดค้านตามข้อ ๖๕ ให้ยื่นต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือสถานทูต หรือสถานกงสุลไทยประจำประเทศที่เหตุแห่งการร้องคัดค้านเกิดขึ้น และให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการในหมวด ๒ ว่าด้วยการคัดค้านมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๖๗ ในกรณีที่เป็นกรณียื่นคำร้องคัดค้านต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้เอกอัครราชทูต หรือกงสุลใหญ่ที่เหตุแห่งการร้องคัดค้านเกิดขึ้นเพื่อดำเนินการต่อไป ตามข้อ ๖๕ เว้นแต่เลขาธิการเห็นสมควรให้มีการสืบสวนสอบสวนโดยคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ข้อ ๖๘ คำร้องคัดค้านที่ได้ยื่นต่อสถานทูตหรือสถานกงสุลใหญ่ที่เหตุแห่งการร้องคัดค้านเกิดขึ้น และผู้ถูกคัดค้านในเรื่องนั้นเป็นเจ้าพนักงานที่ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือเลขาธิการ ตามข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาของราชอาณาจักร ให้เอกอัครราชทูตหรือกงสุลใหญ่ แล้วแต่กรณี เสนอเรื่องต่อปลัดกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อส่งเรื่องให้เลขาธิการดำเนินการสืบสวนสอบสวนต่อไป

ข้อ ๖๙ ภายใต้บังคับข้อ ๖๗ และข้อ ๖๘ เมื่อเอกอัครราชทูตหรือกงสุลใหญ่ได้รับคำร้องคัดค้านใดแล้ว ให้รีบแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนดำเนินการสืบสวนสอบสวนโดยเร็ว

ในการสืบสวนสอบสวนตามวรรคหนึ่ง ให้นำความในหมวด ๓ ว่าด้วยการสืบสวนสอบสวน และการพิจารณา ส่วนที่ ๒ การสืบสวนสอบสวน มาใช้บังคับโดยอนุโลม และให้อำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเป็นอำนาจหน้าที่ของเอกอัครราชทูตหรือกงสุลใหญ่

ข้อ ๗๐ เมื่อคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานเสร็จแล้ว ให้ทำรายงานการสืบสวนสอบสวนตามแบบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดโดยสรุปข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานพร้อมทั้งความเห็นเป็นภาษาไทยประกอบสำนวนการสืบสวนสอบสวน เสนอเอกอัครราชทูตหรือกงสุลใหญ่ เมื่อเอกอัครราชทูตหรือกงสุลใหญ่ได้รับสำนวนการสืบสวนสอบสวนแล้ว ให้เสนอเรื่องต่อปลัดกระทรวงการต่างประเทศเพื่อส่งเรื่องให้เลขาธิการเพื่อทำความเห็นให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และให้นำความในข้อ ๕๕ วรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม

## ส่วนที่ ๕

### การพิจารณาและวินิจฉัยของคณะอนุกรรมการวินิจฉัย

ข้อ ๗๑ ในกรณีที่มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการวินิจฉัยตามข้อ ๑๐ ให้เลขาธิการเสนอสำนวนการสืบสวนสอบสวนพร้อมความเห็นต่อคณะอนุกรรมการดังกล่าวเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย ก่อนที่จะเสนอให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณา เว้นแต่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะสั่งเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๗๒ เมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยได้รับสำนวนการสืบสวนสอบสวนตามข้อ ๗๑ แล้ว ให้พิจารณาวินิจฉัยด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม

ในการพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยอาจทำการสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติม หรือให้ ผู้คัดค้าน หรือผู้ถูกคัดค้าน หรือผู้ถูกกล่าวหาทำให้อัยการชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน หรือแจ้ง ข้อกล่าวหาแก่ผู้ถูกกล่าวหาก็ได้ การดำเนินการดังกล่าวคณะกรรมการวินิจฉัยอาจให้เลขาธิการหรือ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการแทนและบุคคลดังกล่าวอาจมอบหมายให้ พนักงานสืบสวนสอบสวนดำเนินการแทนก็ได้

ข้อ ๗๓ เมื่อการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องคัดค้านของคณะกรรมการวินิจฉัยแล้วเสร็จ ให้คณะกรรมการวินิจฉัยจัดทำคำวินิจฉัยตามแบบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด แล้วเสนอให้ คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาโดยเร็ว

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยจะต้องระบุข้อเท็จจริงและเหตุผลประกอบ ในกรณีที่ อนุกรรมการวินิจฉัยคนใดมีความเห็นแย้ง ให้มีสิทธิทำความเห็นแย้งไว้ในคำวินิจฉัยนั้น และต้อง ลงลายมือชื่อของอนุกรรมการวินิจฉัยที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคน

#### หมวด ๔

#### การพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด

#### ของคณะกรรมการการเลือกตั้งและการยื่นคำร้องต่อศาล

ข้อ ๗๔ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัย หรือความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือของเลขาธิการ แล้วแต่กรณี ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดหรือมีความเห็นโดยพลัน

ในการพิจารณาวินิจฉัยตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจให้คณะกรรมการช่วย ตรวจสอบสำนวนตรวจสอบสำนวนการสืบสวนสอบสวน รวมทั้งรับฟังคำชี้แจง แสดงพยานหลักฐานแทน คณะกรรมการการเลือกตั้งและเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก็ได้ โดยให้นำความในหมวด ๑ ว่าด้วยอำนาจในการพิจารณาปัญหาหรือข้อโต้แย้ง ส่วนที่ ๒ คณะอนุกรรมการวินิจฉัย ยกเว้นข้อ ๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการประชุมของคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีกรรมการการเลือกตั้งมาประชุมไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการการเลือกตั้งเท่าที่มีอยู่ แต่ต้องไม่น้อยกว่าสามคนจึงจะเป็นองค์ประชุม ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งคนใดไม่อาจมาประชุมได้ให้แจ้งเหตุนั้นไว้ในรายงานการประชุม

การลงมติในการประชุมของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ใช้คะแนนเสียงข้างมาก เว้นแต่การลงมติวินิจฉัยให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง ให้ใช้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสี่ในห้าของจำนวนกรรมการการเลือกตั้งที่มาประชุม โดยให้กรรมการการเลือกตั้งคนหนึ่งมีหนึ่งเสียงในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานมีสิทธิออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

กรรมการการเลือกตั้งแต่ละคนที่ลงมติวินิจฉัยชี้ขาดหรือมีความเห็นในเรื่องใด ต้องลงลายมือชื่อในหนังสือลงมติหรือมีความเห็นในเรื่องนั้น และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดทำคำวินิจฉัยชี้ขาดหรือมีความเห็นซึ่งต้องทำเป็นหนังสือระบุข้อเท็จจริงและเหตุผลพร้อมทั้งลงลายมือชื่อของกรรมการการเลือกตั้งทุกคนที่พิจารณาวินิจฉัยหรือมีความเห็น

ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งผู้ใดลงมติวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องใดแล้ว แต่ยังมีได้ลงลายมือชื่อในคำวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องนั้น เนื่องจากพ้นจากตำแหน่งหรือมีเหตุจำเป็นอื่นที่ไม่อาจลงลายมือชื่อได้ ให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งบันทึกเหตุนี้ไว้ในคำวินิจฉัยชี้ขาดแทนการลงลายมือชื่อของกรรมการการเลือกตั้งผู้นั้น แต่ถ้าเป็นกรณีที่ประธานกรรมการการเลือกตั้งและกรรมการการเลือกตั้งอีกจำนวนหนึ่งไม่อาจลงลายมือชื่อได้ ให้กรรมการการเลือกตั้งเท่าที่เหลืออยู่เป็นผู้บันทึกเหตุ และถ้าเป็นกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งทั้งคณะไม่อาจลงลายมือชื่อได้ ให้เลขาธิการเป็นผู้บันทึกเหตุนี้

ข้อ ๑๕ ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะวินิจฉัยเพื่อมีมติให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาก่อนการประกาศผลการเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งความเห็นพร้อมด้วยสำนวนการสืบสวนสอบสวนไปยังคณะกรรมการตรวจสอบ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นว่า ความเห็นดังกล่าวเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งกระทำการโดยเที่ยงธรรมหรือไม่

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับความเห็นจากคณะกรรมการตรวจสอบตามวรรคสองว่าความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือคณะกรรมการการเลือกตั้ง

กระทำการโดยเที่ยงธรรม หรือเมื่อพ้นห้าวันนับแต่คณะกรรมการตรวจสอบดังกล่าวได้รับเรื่องจาก คณะกรรมการการเลือกตั้งแล้วยังไม่มีความเห็น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำวินิจฉัยและ ดำเนินการต่อไป

ในกรณีที่คณะกรรมการตรวจสอบมีความเห็นต่างไปจากความเห็นของคณะกรรมการ การเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีคำวินิจฉัยตามความเห็นเดิมก็ได้ แต่ต้องแสดงเหตุผลและ ให้ประกาศคำวินิจฉัยพร้อมทั้งเหตุผลและความเห็นของคณะกรรมการตรวจสอบในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครผู้ใดและเป็นเหตุให้ ต้องมีการเลือกตั้งใหม่ ให้พิจารณาดำเนินการให้มีการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง และให้ผู้ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งต้องรับผิดชอบใช้ค่าใช้จ่ายสำหรับการเลือกตั้งใหม่นั้นด้วย

ข้อ ๗๖ ให้เลขาธิการส่งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัดที่เหตุแห่งเรื่องที่มีคำวินิจฉัยนั้นเกิดขึ้นเพื่อส่งแก่ผู้คัดค้าน ผู้ถูกคัดค้าน ผู้ถูกกล่าวหา และคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทราบ

คำวินิจฉัยตามวรรคหนึ่ง ให้เลขาธิการปิดประกาศ ณ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดปิดประกาศ ณ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัด

ข้อ ๗๗ เมื่อประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ถ้าปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้งใดมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใด หรือสมาชิก กุฒิสภาผู้ใด หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้ใด กระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อที่จะให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต หรือการสรรหา สมาชิกวุฒิสภาเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือมิชอบด้วยกฎหมาย โดยผลของการที่บุคคลหรือพรรค การเมืองใดได้กระทำ ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ระเบียบ หรือประกาศของคณะกรรมการ การเลือกตั้ง หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่น คำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อพิจารณา

ในกรณีที่ศาลฎีกาได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่งไว้พิจารณาแล้ว ให้เลขาธิการแจ้งให้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นทราบ

ข้อ ๗๘ ให้นำความในข้อ ๗๗ วรรคหนึ่ง มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น โดยอนุโลม โดยการยื่นคำร้องต่อศาลตามข้อ ๗๗ วรรคหนึ่ง ให้ยื่นต่อศาล อุตธรณ์

ในกรณีที่ศาลอุตธรณ์ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่งไว้พิจารณาแล้ว ให้เลขาธิการแจ้งให้สมาชิก สภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นทราบ

ข้อ ๗๙ ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาวินิจฉัยว่าผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำ ความผิดตามมาตรา ๕๑ (๑) (๒) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ให้ถือว่าเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมาย ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจส่งเรื่องให้ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้

#### หมวด ๕

#### การดำเนินคดีอาญา

ข้อ ๘๐ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้วินิจฉัยสั่งการในเรื่องใดแล้ว ปรากฏว่ามีการ กระทำอันเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติอันมีโทษทางอาญาตามกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการ การเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมอบหมายให้เลขาธิการ หรือพนักงานคนใดคนหนึ่ง ดำเนินการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแทนคณะกรรมการการเลือกตั้งต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนิน คดีอาญาต่อไป

ข้อ ๘๑ ในระหว่างการดำเนินการสืบสวนสอบสวนหรือพิจารณาวินิจฉัยของคณะอนุกรรมการ วินิจฉัย คณะกรรมการช่วยตรวจสอบ หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หากการดำเนินการ สืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามระเบียบนี้ จะทำให้การดำเนินคดีอาญา เสียหาย ให้คณะอนุกรรมการวินิจฉัย คณะกรรมการช่วยตรวจสอบ หรือคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัดเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยพลันเพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีมติมอบหมายให้เลขาธิการ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือพนักงานคนใดคนหนึ่ง กล่าวโทษบุคคลผู้กระทำการฝ่าฝืนต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีอาญาต่อไป

ข้อ ๘๒ ในกรณีที่เป็นการร้องคัดค้านต่อบุคคลตามข้อ ๒๗ และเป็นการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติอันมีโทษทางอาญาตามกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้บุคคลดังกล่าวรีบแจ้งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่อยู่ใกล้สถานที่เกิดเหตุหรือพนักงานสอบสวนโดยพลัน เพื่อให้ผู้คัดค้านร้องทุกข์หรือกล่าวโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไป

ข้อ ๘๓ ในระหว่างการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวน หรือในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของคณะอนุกรรมการวินิจฉัย คณะกรรมการช่วยตรวจสำนวน หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หากปรากฏว่ามีการทำความผิดทางอาญาอย่างชัดเจน ให้คณะกรรมการสืบสวนสอบสวน คณะอนุกรรมการวินิจฉัย คณะกรรมการช่วยตรวจสำนวน หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด แจ้งต่อเลขาธิการ หรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแล้วแต่กรณี เพื่อมอบหมายให้พนักงานคนใดคนหนึ่งกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนที่มีเขตอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แล้วแจ้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบ

ข้อ ๘๔ การสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดตามระเบียบนี้ ไม่กระทบกระเทือนถึงอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

#### หมวด ๖

#### เหตุยกเว้นในการใช้ระเบียบ

ข้อ ๘๕ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นเป็นการสมควร คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจยกเว้นระเบียบข้อหนึ่งข้อใด หรือยื่นหรือขยายระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ก็ได้ ทั้งนี้ ต้องไม่ขัดต่อกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง

#### หมวด ๗

#### คำตอบแทน

ข้อ ๘๖ ให้คณะอนุกรรมการวินิจฉัย คณะกรรมการช่วยตรวจสำนวน คณะกรรมการตรวจสอบ คณะกรรมการสืบสวนสอบสวน คณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวน และผู้รับผิดชอบสำนวนที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อศาลฎีกาหรือศาลอุทธรณ์ตามระเบียบนี้ ให้ได้รับคำตอบแทนตามอัตราที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

คำตอบแทนของคณะกรรมการสืบสวนสอบสวน และคณะอนุกรรมการสืบสวนสอบสวนให้ได้รับเป็นรายสำนวน สำหรับสำนวนที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เอกอัครราชทูต หรือกงสุลใหญ่ให้ได้รับเมื่อสำนวนได้เสนอไปยังสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ส่วนสำนวนที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ได้รับเมื่อเลขาธิการมีความเห็นเสนอต่อคณะอนุกรรมการวินิจฉัย หรือคณะกรรมการการเลือกตั้ง แล้วแต่กรณี

#### บทเฉพาะกาล

ข้อ ๘๓ การใดที่อยู่ระหว่างดำเนินการตามระเบียบและข้อกำหนดของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามข้อ ๓ คำสั่งหรือมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องกับระเบียบหรือข้อกำหนดดังกล่าวอยู่ก่อนระเบียบนี้ใช้บังคับให้ดำเนินการตามระเบียบ ข้อกำหนด มติ และหนังสือสั่งการดังกล่าวต่อไปจนกว่าจะแล้วเสร็จ เว้นแต่เป็นการดำเนินการตามหมวด ๔ ว่าด้วยการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งและการยื่นคำร้องต่อศาล หมวด ๕ ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา และหมวด ๖ ว่าด้วยเหตุยกเว้นในการใช้ระเบียบ ของระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๐

อภิชาติ สุจริตานนท์

ประธานกรรมการการเลือกตั้ง